

Wstęp / 15

Rozdział 1.

Dostrzec niedostrzegalne – pojęcia, definicje, metody / 21

1.1. Pojęcie kultury ludowej / 22

1.2. Schemat wyobrazeniowy, motywy tożsame i motywy wyabstrahowane w kontekście badań nad sferą wierzeń ludowych / 24

Rozdział 2. „Ryż, zyz, kuternoga wszystko kara Boga”. Znaki świata nadprzyrodzonego w przestrzeni społecznej w świetle przekazów folklorystycznych / 35

2.1. Bezład nadprzyrodzony / 37

2.2. Odstępstwo od normy zagrożeniem dla panującego ładu / 49

2.3. Kalectwo i starość szczelinami chaosu / 59

2.4. Diabelski kuternoga / 73

2.5. Agresja zaświatów / 83

2.6. Diabelski akreacjonizm / 89

Rozdział 3. „Bartosek był czarny, kosmaty i siadał w kale...”. Nieczystość i skalanie w kontekście wierzeń o zaświatach / 97

3.1. Diabelskie ekskrementy i czapka pełna złota / 98

3.2. Pożywienie skalane / 110

3.3. Maź i smoła, czyli ślady diabelskich odwiedzin / 118

3.4. Błoto, kałuża, bagno. Miejsca nieczyste w kontekście wyobrażeń o zaświatach / 125

3.5. Diabelski podpis – znamiona spotkań z demonicznym sacrum / 139

3.6. Dotyk śmierci / 142

Rozdział 4. „Co nagle, to po diable”. Nagłość i dynamika w kontekście wierzeń o świecie nadprzyrodzonym / 145

4.1. Niejednoznaczny status wiatru w kulturze ludowej / 145

4.2. Diabeł tańczący / 148

4.3. Wiatr – choroba – szaleństwo / 156

4.4. Wiatr i samobójstwo / 163

4.5. Drżąca osika / 169

4.6. Szybkość w kontekście demonicznych ekspresji / 172

4.7. Motyw „dzikich łowów” jako jedna z form ekspresji świata demonicznego / 178

4.8. Poetyka dysonansu, czyli nagłość w kontekście demonicznych ekspresji / 183

4.9. Nagłość znaków świata zmarłych / 188

4.10. Muzykanci i tancerze. Podejrzana niejednoznaczność... / 191

Rozdział 5. „Zajdź złemu ode drzwi, to ono kominem”. Ciasnota i zamknięcie – kategorie definiujące zaświaty w kulturze ludowej / 205

5.1. W starym piecu diabeł pali... / 205

5.2. Komin / 215

5.3. Mysie dziury i inne małe przejścia / 225

5.4. Zamknięcie / 236

5.5. Naczynie ludzkiego ciała / 252

Zakończenie / 261

Bibliografia / 269